

Crna Gora
VLADA CRNE GORE

Broj:08-2016/4

Podgorica, 26. decembar 2013. godine

Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. decembra 2013. godine, razmotrila je Predlog za preusmjerenje sredstava Ministarstva održivog razvoja i turizma, koji je dostavilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

S tim u vezi, Vlada je donijela sljedeći

ZAKLJUČAK

Vlada je odobrila preusmjerenje sredstava u ukupnom iznosu od 10.000,00 €, i to:

- s Ministarstva održivog razvoja i turizma (organizacioni kod 41501)

s Programa: Turistička djelatnost (1204)

s Izdatka: 4149 – Ostale usluge, planirana sredstva se umanjuju u iznosu od 10.000,00 €

- na Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju (organizacioni kod 41510)

na Program: Hidrometeorološki zavod (3712)

na Izdatak: 4415 – Izdaci za opremu, tako što se planirana sredstva uvećavaju u iznosu od 10.000,00 €.

GENERALNI SEKRETAR
Žarko Sturanović

DOSTAVLJENO:

- Dr Radoje Žugić, ministar finansija
- Branimir Gvozdenović, ministar održivog razvoja i turizma
- Mr Luka Mitrović, v.d. direktora Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju
- Komisija za ekon.pol.i finans.sistem

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj:08-2946/3
Podgorica, 26. decembar 2013. godine

Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. decembra 2013. godine, razmotrila je Predlog za preusmjerenje sredstava Uprave za inspekcijske poslove, koji je dostavilo Ministarstvo ekonomije.

S tim u vezi, Vlada je donijela sljedeći

ZAKLJUČAK

Vlada je odobrila preusmjerenje sredstava u ukupnom iznosu od 23.000,00 €, i to:

- s Uprave za inspekcijske poslove (organizacioni kod 51701)

s izdataka:

4171 – Zakup objekata, planirana sredstva se umanjuju u iznosu od 10.000,00 €

4148 – Usluge stručnog usavršavanja, planirana sredstva se umanjuju u iznosu od 10.000,00 €

4192 – Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka, planirana sredstva se umanjuju u iznosu od 3.000,00 €

- na Rezerve (organizacioni kod 40502)

na izdatak: 4710 – Tekuća budžetska rezerva, iznos od 23.000,00 €

Istovremeno se odobrava preusmjerenje sredstava sa:

- Rezerve (organizacioni kod 40502)

s Izdatka: 4710 - Tekuća budžetska rezerva, iznos od 23.000,00 €

- na Upravu za inspekcijske poslove (organizacioni kod 51701)

4141 – Službena putovanja, planirana sredstva se uvećavaju u iznosu od 23.000,00 €.

GENERALNI SEKRETAR
Žarko Sturanović

DOSTAVLJENO:

- Dr Radoje Žugić, ministar finansija
- Dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije
- Dr Božidar Vuksanović, direktor
Uprave za inspekcijske poslove
- Komisija za ekon.pol.i finans.sistem

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj:08-3003/2
Podgorica, 26. decembar 2013. godine

Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. decembra 2013. godine, razmotrila je Predlog za korišćenje sredstava Tekuće budžetske rezerve i Predlog za preusmjerenje sredstava, koje je dostavilo Ministarstvo finansija.

S tim u vezi, Vlada je donijela sljedeće

ZAKLJUČKE

1. Zadužuje se Ministarstvo finansija da iz Rezerve sa pozicije 4710 - Tekuća budžetska rezerva plati sredstva u iznosu od 70.000,00 € koja se odnose na isplatu otpremnina za 13 zaposlenih u RTCG.

2. Zadužuje se Ministarstvo finansija da iz Rezerve sa pozicije 4710 - Tekuća budžetska rezerva plati sredstva u iznosu od 120.000,00 € za plaćanje faktura za smještaj službenika Poreske uprave tokom ljetnje turističke sezone.

3. Zadužuje se Ministarstvo finansija da preusmjeri sredstva, i to:

- sa Zavoda za zapošljavanje (organizacioni kod 60301)

s Izdatka: 4318 - Transferi pojedincima, planirana sredstva se umanjuju u iznosu od 100.000,00 €

- na Rezervu (organizacioni kod 40502)

na Izdatak: 4710 – Tekuća budžetska rezerva u iznosu 92.000,00 €

na Sredstva za rješavanje stambenih potreba (organizacioni kod 40110)

na Izdatak: 4515 - ostale pozajmice i krediti u iznosu od 8.000,00 €.

GENERALNI SEKRETAR
Žarko Sturanović

DOSTAVLJENO:

- Dr Radoje Žugić, ministar finansija
- Vukica Jelić, direktor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore
- Komisija za ekon.pol.i finans.sistem
- Komisija za pol.sis.unut.i vanj.pol.

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

Broj:

Podgorica, 11. decembar 2013.

I Z V J E Š T A J

Sa učešća predsjednika Vlade Crne Gore **Mila Đukanovića** na II Samitu šefova vlada zemalja Centralne i Istočne Evrope i N.R. Kine , održanom u Bukureštu 26. novembra 2013.

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović je učestvovao na II Samitu šefova vlada zemalja Centralne i Istočne Evrope i N.R. Kine koji je održan u Bukureštu, 26. novembra 2013. godine. U sastavu delegacije Crne Gore koju je predvodio Predsjednik Vlade su bili: potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i ministar za informaciono društvo Vujica Lazović, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za vanjsku politiku Nebojša Kaluđerović, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za ekonomiju i finansije Milorad Katnić, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za odnose sa javnošću Andrijana Vukotić, savjetnik potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i nacionalni kordinator za saradnju zemalja Centralne i Istočne Evrope sa N.R. Kinom Goran Jovetić, kao i izvanredni i opunomoćeni ambasador Crne Gore u Rumuniji Milan Begović. Tokom učešća na samitu, Predsjednik Vlade je održao govor i imao susret sa svojim kineskim homologom, Li Kećijangom. Prisustvovao je i otvaranju ekonomskog foruma, koji je održan uoči početka samita.

Učešće predsjednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića na II Samitu šefova vlada Centralne i Istočne Evrope i N.R. Kine

U Bukureštu je, 26. novembra 2013. održan **II Samit zemalja Centralne i Istočne Evrope i N.R. Kine (CIE 16+1)**. Na samitu su učestvovali premijeri: Albanije, BiH, Bugarske, Hrvatske, Češke, Estonije, Mađarske, Litvanije, Letonije, Makedonije, Crne Gore, Poljske, Srbije, Slovenije, Slovačke, Rumunije i Kine.

Paralelno sa samitom organizovan je i poslovni forum na kojem je učestvovalo **190 vodećih kineskih kompanija** (na skupu je bilo preko **300 kineskih zvaničnika** i oko 700 poslovnih ljudi) i veliki broj poslovnih ljudi iz zemalja CIE. U delegaciji Crne Gore koju je predvodio predsjednik Vlade Milo **Đukanović**, bili su i potpredsjednik Vlade Vujica Lazović, savjetnici predsjednika Vlade **Nebojša Kaluđerović**, Milorad **Katnić**, **Andrijana Vukotić**, savjetnik potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i nacionalni kordinator Goran **Jovetić**, kao i **ambasador** Crne Gore u Rumuniji, Milan **Begović**. U radu **poslovnog foruma** učestvovala su i pretstavnice Privredne komore Crne Gore, potpredsjednica Ljiljana **Filipović** i rukovodilac Sektora za analize i istraživanja **Nina Drakić**.

Predsjednik Vlade Milo **Đukanović** je **takođe** prisustvovao **svečanosti otvaranja** poslovnog foruma na kojem su govorili premijeri Kine i Rumunije. U ime crnogorske delegacije na poslovnom forumu govorio je potpredsjednik Vlade Vujica **Lazović**.

Šefovi vlada su na Samitu usvojili dokument pod nazivom **Bukureški akcioni plan za saradnju zemalja Centralne i Istočne Evrope i N.R. Kine**, koji predstavlja okvir za sve buduće aktivnosti na ovom planu. Dogovoreno je da se samit Kina - CIE održava jednom godišnje u zemljama učesnicama (prvi samit održan u Poljskoj, naredni u Mađarskoj). Takođe je dogovoreno da se izradi zajednički trogodišnji plan za saradnju za period 2015–2018., koji će biti prezentiran i usvojen na sljedećem samitu 2014. godine. Zemlje učesnice su se usaglasile o potrebi **daljeg jačanja** saradnje, posebno na planu investicija, ekonomske i trgovinske saradnje. U tom cilju usvojen je i plan aktivnosti koji definiše konkretno djelovanje u cilju jačanja investicija u kapitalne infrastrukturne projekte, mala i srednja preduzeća, energetiku, trgovinu, finansijsku saradnju, poljoprivredu, saradnju na planu korišćenja nuklearnih tehnologija, kao i **informisanja i kulture**. Podržana je inicijativa za formiranje asocijacije privrednih komora zemalja članica. Učesnici samita su podržali učešće kineskih poslovnih ljudi u poslovima privatizacije u **Centralnoj i Istočnoj Evropi** i **založili** se za formiranje zajedničkih slobodnih ekonomskih zona koje će kineskim partnerima omogućiti bolji pristup evropskom **tržištu**.

Učesnici samita su u usvojenom dokumentu naglasili da strategija koju su donijeli predstavlja dio ukupne partnerske strategije Kine prema EU i da ima za krajni cilj dalji razvoj sveukupne saradnje Kine i Evrope, kao i jačanje mira i prosperiteta. Ovakva pozicija je **od posebnog značaja**, imajući u vidu kritike i sumnje da Kina preko saradnje sa zemljama CIE nastoji da ostvari prodor na evropsko tržište, na račun EU.

Za realizaciju projekata koji se u predstojećem periodu planiraju u ovom regionu, Kina je osigurala finansijska sredstva od 10 milijardi eura, pri čemu Kina planira da u kratkom periodu udvostruči investicije u Evropi. Prvi dogovor za korišćenje ovih sredstava postignut je između Kine i Madjarske i Srbije za modernizaciju željezničke pruge Budimpešta – Beograd. Predsjednik Vlade Crne Gore je u govoru koji je održao na samitu pozvao kineske partnere (što je takođe učinio i u razgovoru sa kineskim premijerom) da projekat prošire na modernizaciju pruge koja vodi od Bara do Beograda, čime bi bilo omogućeno korišćenje luke Bar u njenom punom kapacitetu. Inače, Predsjednik Vlade je najveći akcenat dao ekonomskim pitanjima, uključujući i mogućnosti regionalne saradnje. Ocijenio je da Kina za Crnu Goru predstavlja jednog od strateških partnera i identifikovao četiri oblasti u kojima je Crna Gora prioritarno zainteresovana za saradnju: energetika, transport, turizam i proizvodnja hrane. Kao mogući projekat regionalne saradnje, u kojem bi učestvovali i kineski partneri, izdvojio je izgradnju Jadransko-jonskog autoputa. Samit u Bukureštu je bio i prilika da Predsjednik Vlade Crne Gore ostvari bilateralne kontakte sa premijerima zemalja Centralne i Istočne Evrope.

Susret predsjednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića sa premijerom N.R. Kine Li Kećijangom

Tokom održavanja samita, predsjednici vlada Crne Gore i N.R. Kine, Milo Đukanović i Li Kećijang su imali odvojeni bilateralni razgovor. Obostrano je konstatovano da se prijateljski odnosi dvije zemlje uspješno razvijaju u svim domenima i da postoje dobri uslovi za njihovo dalje jačanje, posebno na ekonomskom planu, čemu je u razgovoru posvećena najveća pažnja. Sagovornici su se složili da okvir koji je uspostavljen na samitu (16+1) predstavlja odličnu osnovu za jačanje ukupne saradnje na bilateralnom i širem regionalnom planu.

Predsjednik Vlade Đukanović je izdvojio četiri prioritetne oblasti za strana ulaganja u Crnoj Gori, i to: energetika, infrastruktura, saobraćaj i proizvodnja hrane, gdje kineski partneri već imaju određeno iskustvo u saradnji sa nama. Posebno je potencirao mogućnost ulaganja u modernizaciju željezničke pruge Beograd-Bar, nakon što su na marginama samita premijeri Kine, Mađarske i Srbije potpisali ugovor o modernizaciji pruge Budimpešta-Beograd. Modernizacija pruge od Beograda do Bara bi omogućila na najbolji način korišćenje luke Bar, što za kineske partnere može da predstavlja značajnu prednost za tranzit robe prema Centralnoj Evropi i dalje.

Premijer Kećijang je veoma pozitivno reagovao na inicijativu predsjednika Vlade Đukanovića oko pruge i luke i istakao interes kineske strane za ulaganja u

saobraćajnu i željezničku infrastrukturu. Kineski izvoz u Istočnu i Jugoistočnu Evropu iznosi oko 500 milijardi dolara, sa tendencijom daljeg rasta. Kini su potrebne i alternativne luke u Evropi, pored Amsterdama i Hamburga, koje najviše koriste. Luku Bar vide kao **potencijalno strateško čvorište preko koga se obezbjeđuje najkraći put za kinesku robu, kroz Suecki kanal, preko Bara ka regionu CIE i šire**. Objasnio je da se potencijalni projekat ulaganja u prugu Beograd-Bar i luku Bar uklapa u investicioni program kineske vlade od 10 milijardi dolara za zemlje CIE. Interesovao se za dubinu gaza u luci Bar i **prostorne mogućnosti za širenje luke**. Najavio je najskoriji dolazak kineskih eksperata kako bi utvrdili sve potrebne elemente za realizaciju projekta u **saradnji sa našim partnerima**.

Ocjena učešća predsjednika Vlade Mila Đukanovića na II Samitu šefova vlada Centralne i Istočne Evrope i N.R Kine

Imajući u vidu da je u toku posljednjih godina ostvaren veliki napredak u saradnji N.R. Kine sa zemljama Centralne i Istočne Evrope, učešće predsjednika Vlade Mila Đukanovića na II Samitu šefova vlada Centralne i Istočne Evrope i NR Kine predstavljalo je **priliku za definisanje konkretnih modela za snaženje ekonomske saradnje Crne Gore i N.R. Kine**. U okviru kreditne linije od 10 milijardi dolara predviđeno je da se, u narednom periodu, kandiduju projekti iz različitih oblasti što je na liniji naše posvećenosti da se stvore preduslovi za razvoj realnog sektora, otvaranje novih radnih mjesta, stabilnog energetskog sektora, atraktivnog poslovnog okruženja i kvalitetne infrastrukture. Takođe, susret sa premijerom Kine, Li Kećijangom doprinosi jačanju sveukupnih, kako bilateralnih, tako i multilateralnih odnosa sa ovom prijateljskom državom.

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

***INFORMACIJA O KVANTITATIVNIM I KVALITATIVNIM
EFEKTIMA LJETNJE TURISTIČKE SEZONE
2013. GODINE
(Rezime)***

Podgorica, decembar 2013. godine

U skladu sa Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2013. godinu, pripremljena je Informacija o kvantitativnim i kvalitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2013. godine. Informacija daje presjek ostvarenih rezultata, ocjene sezone sa aspekta subjekta koji značajno utiču na njeno odvijanje, osvrt na probleme i aktivnosti koje su prethodile sezoni.

Pored aktivnosti na priprami turističke sezone na nivou države, lokalnih samoprava i turističke privrede, zhvaljujući i povoljnim vremenskim prilikama ovogodišnja sezona je trajala duže nego prethodna. Već tokom aprila mjeseca hoteli na Primorju su počeli da primaju prve goste i mnogi od njih bili su otvoreni i tokom oktobra mjeseca.

Da je iza nas uspješna turistička sezona govore i ostvareni finansijski efekti koji su za 10 mjeseci ove godine viši za 1,6% od prihoda na nivou cijele 2012. godine. Procjenjuje se da je, za deset mjeseci ove godine, prihodovano 711 mil. € od turizma, ili 2,9% više u odnosu na deset mjeseci 2012. godine.

Tokom prvih deset mjeseci, u Crnoj Gori boravilo je 1.455.226 turista, što je za oko 3,49% više u poređenju sa uporednim prošlogodišnjim periodom, i realizovano je 9.279.784 noćenja, što predstavlja povećanje za 2,76% u odnosu na isti period 2012. godine.

Ovogodišnju sezonu karakteriše i smanjenje negativnosti kada je riječ o problemima koji prate turističke sezone. Posebno je evidentno, shodno izvještajima inspeksijskih službi i analizama Call centra, da je smanjen broj pritužbi, a posebno na buku. I pored pozitivnih pomaka, određeni problemi su i dalje prisutni tako da će se u narednom periodu raditi na njihovom trajnijem rješavanju i u krajnjem slučaju eliminisanju.

I AKTIVNOSTI NA PRIPREMI TURISTIČKE SEZONE

Početkom aprila 2013.godine Vlada Crne Gore je usvojila **Akcionni plan za pripremu ljetnje turističke sezone 2013. godine – Agendu reformi u oblasti turizma**. Akcionim planom je bio predviđen značajan broj aktivnosti, definisani nosioci i vremenski okvir za njihovu realizaciju koji se poklapao sa početkom ljetnje sezone.

Značajan broj planiranih aktivnosti realizovan je u rokovima koji su bili definisani Akcionim planom što je doprinijelo da ljetnja turistička sezona bude uspješnija od prethodne.

Prema analizi o realizaciji Akcionog plana za pripremu sezone, koja je radjena prije otpočinjanja glavne turističke sezone, a na osnovu inputa dobijenih od samih nosilaca aktivnosti, ustanovljeno je da je preko 80% tih aktivnosti bilo završeno ili se realizovalo u skladu sa definisanom dinamikom.

-**“Elektroprivreda Crne Gore”** je od ukupno planiranih 6.728.808 € sredstva za pripremu turističke sezone 2013. godine realizovala 5.237.562 €.

- **„Neka bude čisto“** –u periodu od maja do septembra 2013. na poslovima održavanja komunalne higijene na magistralnim u regionalnim putnim pravcima u dužini preko 1.300 km, sa biroa za zapošljavanje bila su angažovana 94 nezaposlena lica sa otežanim faktorima zapošljavanja. Realizovano je 14 lokalnih ekoloških javnih radova gdje je bilo angažovano preko 100 nezaposlenih lica.

- U pravcu povezivanja sistema obrazovanja kadrova za oblast turizma sa privredom i potrebama tržišta rada Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i Centrom za

stručno obrazovanje, posjetilo je srednje stručne škole u 16 crnogorskih opština; održani su sastanci sa predstavnicima Uprave za inspekcijske poslove u cilju kontrole i suzbijanja "rada na crno" kod zapošljavanja i nezakonitog boravka stranaca u našoj zemlji, za vrijeme trajanja turističke sezone; održani sastanci sa predstavnikom CTU-a u vezi sa uspostavljanjem sistema redovnog i kontinuiranog izvještavanja od strane poslodavaca o broju sezonskih radnika; održano je i nekoliko sastanaka sa predstavnicima JP Morsko dobro Crne Gore i JP Nacionalni parkovi Crne Gore u pravcu promocija stimulativnih mjera zakupcima privremenih objekata; u organizaciji MORT-a održan okrugli sto koji je održan 24. juna na temu "Crna Gora – sezonsko zapošljavanje u turizmu" i uz podršku MORT javnost se pokušala stimulisati na veće informisanje i učešće u sezonskom zapošljavanju.

- Realizacija "**online marketing kampanje**" turističke ponude Crne Gore za 2013. godinu sa ciljem podizanja svijesti o Crnoj Gori kao turističkoj destinaciji sa posebnim akcentom na područje bivše Jugoslavije.

- **NTOCG** u saradnji sa strateškim partnerima crnogorskog turizma, lokalnim turističkim organizacijama i crnogorskom turističkom privredom u 2013. godini uzela je učešće na najznačajnijim **međunarodnim sajmovima i berzama turizma** koji su od nacionalnog interesa. Odabir sajмова na kojima se učestvovalo vršen je po određenim kriterijumima: značaj pojedinih emitivnih tržišta kao ciljnih, značaj određene sajamske manifestacije i značaj prisutnosti destinacije i njene promocije, selekcija sajamskih nastupa i smanjenje broja u skladu sa projektovanim sredstvima, kao i pokazano interesovanje crnogorske turističke privrede.

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, u okviru projekta **Planinarenje i Biciklizam** ("Hiking & Biking"), u saradnji sa Gorskom službom spašavanja Crne Gore pokrenulo pilot **projekat postavljanje sigurnosne opreme na kritičnim tačkama na Durmitoru**. Postavljene su sigurnosne sajle na tri najkritičnije tačke u Durmitoru (Međed, Ledena Pećina i prelaz na Savinom Kuku) u dužini od 435m.

- U okviru projekta Planinarenje i Biciklizam ("Hiking & Biking") markirane su i postavljena je **signalizacija na 2.297 km staza**, od kojih 1.600 km su staze za Planinski biciklizam, a 700 km za planinarenje.

- U okviru **programa Calypso** počela **realizacija projekta Holiday for all**. Calypso je program namijenjen za projekte koji imaju za cilj proširenje turističke sezone kroz kreiranje i nuđenje turističkih sadržaja za posebne grupe turista tj. ciljna grupa su prije svega mladi, ljudi sa posebnim potrebama, porodice sa troje ili više djece i starije osobe, a finansiran je od strane EU. Projekat je odobren u januaru 2013. godine, a period implementacije je do novembra 2013. godine

- Ministarstvo je direktno **učestvovalo ili je podržalo manifestacije**: Petrovac jazz festival, Biciklistička trka "putevima Baja Pivljanina" – Plužine, Motorijada u Sutomoru, Dodirni Durmitor – Žabljak, F I A T, Dan širuna – Budva, Festival balona Sky Montenegro i dr.

- **Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom** je prema Planu objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2013-2015. godine realizovalo: **683 tenderska postupka** (za zakup 241 kupalište i 442 privremene lokacije) po novim, izmijenjenim kriterijumima koje je utvrdila Vlada Crne Gore tako da je obezbijedjena potpuna javnost i transparentnost tenderskih procedura. Ugovoreni prihod do 01.09.2013.god. iznosio je 5.336.147,37 eur što je za 7 % više nego za isti period prošle godine.

- **Montenegro Convention Bureau** (odjeljenje u okviru NTO) realizovao je aktivnosti u cilju daljeg razvoja i promocije MICE ponude Crne Gore (učesće na međunarodnom MICE sajmu "CONVENTA" u Ljubljani, organizovanje posjete agenata sa tržišta Turske koji su obišli kongresne kapacitete)

- "**Plava zastavica**" bila je istaknuta na **17 plaža**.

- Njemačka avio kompanija **Air Berlin je u 2013. godini** nastavila saobraćati ka Crnoj Gori. Letovi su realizovani u periodu od 14.maja do 1.oktobra, jednom nedeljno. Letovi su realizovani preko Minhena, otvaranjem linija iz Berlina, Hamburga, Diseldorfa, Kelna i Beča.

- **Condor** – avio kompanija turoperatora "Thomas Cook" prvi put ove godine je imala liniju prema Crnoj Gori. Letovi su realizovani u periodu od 2.jula do 1. oktobra iz Frankfurta za Tivat, svakog utorka. -

- Najpoznatija evropska **niskotarifna aviokompanija irski Ryanair** je u 2013.godini uvela direktan let iz Podgorice za Brisel, sa početnom cijenom od 28,99 eura u jednom pravcu. Linija je bila otvorena od 20.juna do 24.oktobra, i to ponedjeljkom i četvrtkom.
- Po prvi put u 2013.godini uvedeni su i letovi italijanske aviokompanije **"Alitalia"** na liniji Rim-Podgorica tokom ljetnje i zimske sezone. Letovi se realizuju počev od 1.juna 2013.godine, tri puta nedeljno, odnosno ponedjeljkom, četvrtkom i subotom.

II AKTIVNOSTI REALIZOVANE U SEZONI

Turistička inspekcija

Uprava za inspeksijske poslove je formirala Štab za praćenje turističke sezone koji je funkcionisao više od četiri mjeseca, u periodu 01.maja - 08.septembra 2013.godine.

Štab za praćenje turističke sezone je u periodu 01.05.-08.09.2013. godine ostvario sljedeće rezultate:

- Ukupan broj inspeksijskih nadzora.....	23.630;
- Broj utvrdjenih nepravilnosti	11.926;
- Broj ukazivanja (opomena).....	6.378;
- Broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti.....	3.375;
- Broj rješenja o zabrani	1.381;
- Broj zapečaćenih objekata.....	101;
- Broj uklonjenih objekata.....	312;
- Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.....	188;
- Broj podnijetih krivičnih prijava.....	31;
- Broj izdatih prekršajnih naloga.....	8.170;
- Ukupan iznos izdatih prekršajnih naloga.....	2.291.448,90€;
- Vrijednost oduzete robe.....	47.786,10€.
-	-

Kategorizacija – odobrenja za rad

Do kraja oktobra 2013.godine **kategorisano je 87 ugostiteljskih objekata**, od čega je **21 nova kategorizacija**. Od ukupnog broja kategorisanih novih ugostiteljskih objekata 1 je u kategoriji 5*, 10 u kategoriji 4*, 8 u kategoriji 3*, 2 u kategoriji 2*.

Odobrenja za rad - zaključno sa 25.10.2013.godine, izdato je:

- 213 rješenja o odobrenjima za rad ugostiteljskih objekata,
- 198 rješenja o odobrenjima za rad turističkih agencija,
- 58 rješenja o prestanku rada ugostiteljskih objekata i turističkih agencija,
- 117 rješenja o kategorizaciji ugostiteljskih objekata (turistički apartmani i ugostiteljski objekti),
- 258 rješenja o odobrenjima za rad turističkih vodiča,
- 23 rješenja kojima se zahtjevi stranaka odbijaju,
- 2 rješenja kojima se zahtjevi stranka odbacuju,
- 17 rješenja kojima se obustavlja postupak po zahtjevu stranaka i
- 1 rješenje kojim je djelimično usvojen zahtjev stranke.

Call centar

Služba telefona za informacije, sugestije, pritužbe i pohvale specijalnog telefona 1300, Nacionalne turističke organizacije, u periodu **od 1. januara do 30. septembra 2013.** godine primila je ukupno **7.038 poziva**, što je za **33,9% više** nego u istom periodu prošle godine.

Call centar je u posmatranom periodu **primio i 1.638 pritužbi, što je za 3,96% manje** nego u 2012. godini. Najveći broj pritužbi se i dalje odnosi na gomilanje otpada posebno ove sezone u Baru, Budvi, Beranama, Ulcinju, a zatim i na dilere smještaja, nepravilnosti na plažama, neizdavanje fiskalnih računa, nelegalan rad turističkih agencija i ugostiteljskih objekata itd...

Problem koji je bio izuzetno izražen i dominantan u svim primorskim gradovima prethodnih godina, **problem buke iz ugostiteljskih objekata**, ove godine je **smanjen za 32%**, a **u kritičnim zonama** poput **Igala, Sutomora i Male plaže** broj pritužbi na buku se **smanjio za čak 48%**.

III EFEKTI TURISTIČKE SEZONE

3.1. Direktni efekti

Tokom **prvih deset** mjeseci, u Crnoj Gori boravilo je **1.455.226 turista**, što je za **3,49% više** u poređenju sa uporednim prošlogodišnjim periodom, i realizovano je **9.279.784 noćenja**, što **predstavlja povećanje za 2,76%** u odnosu na isti period 2012. godine.

Ostvareni promet za deset mjeseci 2013. godine, bolji je i u odnosu na ostvareni turistički promet koji je generisan na nivou 2012. godine, **odnosno turista je bilo više za 1,1%, i noćenja više za 1,4% u odnosu na cijelu prošlu godinu.**

Kada je riječ o finansijskim efektima, procjenjuje se da je, **za deset mjeseci** ove godine, prihodovano je **711 mil. €** od turizma, ili **2,9% više** u odnosu na deset mjeseci 2012. godine, ili **1,6% više nego tokom cijele 2012. godine.**

Ovu turističku sezonu karakteriše i to što je počela ranije, tako da je u periodu predsezone, period januar - april ostvaren rast od oko 5,4% broja turista u odnosu na isti period prošle godine.

Takođe, odlični rezultati bilježe se i tokom postsezone. U **oktobru mjesecu 2013.** godine, Crnu Goru posjetilo je **45.238 turista, što je za 21,17% više nego u oktobru prošle godine**, i ostvareno je **185.226 noćenja**, ili **30,33% više nego u istom mjesecu 2012. godine.**

U strukturi gostiju, posmatrano za devet mjeseci ove godine, najveći broj noćenja ostvarili turisti iz **Rusije i bivših članica SSSR-a ,oko 32%**, zatim turisti iz **Srbije 23%**, turisti iz **zemalja članica EU 18%**, **ostale ex Yu države (osim Slovenije) oko 13%** , **domaći turisti 10%** i **ostale evropske i vanevropske zemlje, oko 4%**.

Kada je riječ o efektima sezone na zapošljavanje, ove godine sezonski je zaposleno **skoro 12% više** građana iz Crne Gore (10.244), a što je rezultat provedenih aktivnosti od strane resornih institucija putem obraćanja javnosti, sastanaka sa privrednicima, okruglih stolova i sl.

3.2. Indirektni efekti sezone

- ✓ Na graničnim, kopnenim prelazima u Crnoj Gori za devet mjeseci 2013. u odnosu na isti period prošle godine, zabilježeno je **povećanje broja putnika koji su prešli državnu granicu za 4% i povećanje broja vozila za 4%**.
- ✓ Na osnovu podataka dobijenih od Sektora granične policije, možemo konstatovati da su podaci za oktobar mjesec u porastu u odnosu na isti prošlogodišnji period, tj. **broj putnika koji je prešao državnu granicu u oktobru je veći za 10%, a broj motornih vozila je zabilježio rast čak od 21 % u odnosu na oktobar prošle godine.**

- ✓ Za devet mjeseci na aerodromu u Podgorici zabilježeno je **povećanje prometa putnika za 10% dok je prometa aviona na prošlogodišnjem nivou.** Na aerodromu Tivat ostvareno je **povećanje od 20% kad je riječ o prometu putnika i 13% za promet aviona.**
- ✓ Ukupan broj putnika koji je doputovao na aerodrome u Crnoj Gori u periodu januar-septembar 2013. godine je **1.361.638, što je povećanje od 16%.**
- ✓ Ukupan broj aviona koji je sletio na aerodrome u navedenom periodu 2013. godine je **9.032 što je za 6% više u odnosu na isti period prošle godine.**
- ✓ Takođe, **broj ostvarenih letova u oktobru mjesecu tekuće godine je veći za 10% u odnosu na prošlu godinu, a promet putnika bilježi rast za 9% u odnosu na oktobar prošle godine.**

- ✓ Uspostavljene avio-linije sa Srbijom, Slovenijom, Rusijom, Bjelorusijom, Ukrajinom, Austrijom, Švajcarskom, Njemačkom, Belgijom, Francuskom, Velikom Britanijom, Danskom, Švedskom, Norveškom, Turskom, Češkom i Italijom.
- ✓ Uspostavljen i prvi low cost carrier u Crnoj Gori. Prema podacima o popunjenosti realizovanih letova do 24. oktobra 2013. godine, prosjek popunjenosti kapaciteta na letovima Ryanaira bio je 83,26%. U navedenom periodu registrovan je dolazak 11.500 putnika, 5.672 dolazećih i 5.828 odlazećih. Saradnja će biti nastavljena i u 2014.godini, a već je najavljeno širenje usluga uvođenjem aviolinije Podgorica-London, od aprila 2014. godine.
- ✓ Već treću godinu zaredom realizovana je saradnja i sa njemačkom aviokompanijom AirBerlin.U periodu od 14.maja do 1.oktobra posredstvom ove aviokompanije registrovan je dolazak 4797putnika, odnosno 2.513 dolazećih i 2.284 odlazećih. Popunjenost aviona je bila na nivou 77,5%. Saradnja će biti nastavljena i u 2014. godini.
- ✓ Za njemačko tržište je značajno i uvođenje letova njemačkog Condora, koji su realizovani u periodu od 2. jula do 1. oktobra o.g. Posredstvom ove aviokompanije registrovan je dolazak 3.499 putnika, odnosno 1.720 dolazećih i 1.779 odlazećih. Popunjenost aviona je bila na nivou 76,5%.
- ✓ Po prvi put u 2013. godini otpočeta je i saradnja s italijanskom aviokompanijom AllItalia. Počev od 1.juna do kraja oktobra registrovan je dolazak 8.377 putnika, od čega 3.865 dolazećih i 4.512 odlazećih. Popunjenost aviona je bila na nivou od 72.34%.

- ✓ Avio-kompanija „Montenegroairlines” je imala negativan trend prometa putnika, odnosno smanjenje za 1%
- ✓ Broj realizovanih letova manji za oko 3%.

- ✓ Tokom prvih devet mjeseci 2013. godine, u JP Nacionalni parkovi broj posjetilaca bio je **183.178, što je za 17% više nego u istom periodu prošle godine, dok je ostvareni prihod 611.733 eura, što je za 38% više u odnosu na isti prošlogodišnji period.**
- ✓ Što se tiče podataka za oktobar mjesec, broj prodatih ulaznica je veći za 6% u odnosu na oktobar 2012.god., a prihod od istih je veći za 31% u odnosu na isti mjesec prošle godine.

- ✓ **U periodu januar – septembar 2013. godine, promet vozila kroz tunel Sozina bio je za 1% manji, uz ostvarenje za 2% manje prihoda u odnosu na devet mjeseci 2012. godine**
- ✓ **Promet vozila u septembru mjesecu iznosio je 200.187, što predstavlja povećanje od 1% u odnosu na uporedni prošlogodišnji mjesec, dok je ostvareni prihod 672.283, tj. povećanje od 3% u odnosu na septembar mjesec 2012. godine.**
- ✓ **U oktobru mjesecu promet vozila kroz tunel Sozina je veći za 1%, dok su prihodi od istih ostvarili povećanje za 3% u odnosu na isti mjesec 2012. godine.**

- ✓ **Prema podacima dobijenim od strane 3 mobilna operatera koji su prisutni na crnogorskom tržištu (Telenor, T-mobile i Mtel), u periodu od 01.01. – 29.09. ove godine zabilježen je broj od 3.651.585 korisnika roaming usluga što je 6,9 % više korisnika roaming usluga nego u istom periodu 2012. godine, kada je zabilježeno da je roaming usluge domaćih operatera koristilo 3.415.806 posjetilaca. Najviše korisnika roaming usluga je bilo iz Srbije, a potom slijede romeri iz Ukrajine, Rusije, Bosne i Hercegovine, Italije, Poljske, Slovenije, Njemačke, Švajcarske, Makedonije, Albanije, Kosova, Francuske i Holandije**

IV PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

U cilju promocije ovogodišnje turističke sezone NTO CG je, u skladu sa raspoloživim budžetom, sprovedla intenzivne promotivne aktivnosti koje se odnose na učešće na sajamovima i berzama na bitnijim emitivnim tržištima, kampanje na tržištima susjednih zemalja, organizaciju studijskih putovanja za bitnije medije i turooperatore i organizaciju posebnih akcija i događaja.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma i NTO CG su, u saradnji sa predstavništvima u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Sloveniji, kao i lokalnim turističkim organizacijama realizovali intenzivnu promociju turističke ponude Crne Gore kroz:

- **jednodnevne prezentacije »roadshow« u većim gradovima susjednih zemalja na najprometnijim trgovima i tržnim centrima uz razne oblike animacije**
- **kampanje u najznačajnijim elektronskim i štampanim medijima, kao i putem online promocije**
- **studijske grupe vodećih elektronskih i štampanih medija.**

Realizovana je Roadshow kampanja, regionalna promotivna kampanja koja je vođena pod sloganom "Između planina i mora" sa korišćenjem prefiksa Zabava, Odmor, Uživanje i Avantura kako bi se kampanjom obratilo što široj populaciji potencijalnih turista.

Za potrebe web kampanje u skladu sa kompletnim vizuelnim identitetom, izrađeni su web baneri. Web baneri su prilagođeni i za italijansko i njemačko govorno područje, pored već dogovorenih prevoda. Na osnovu postavljenih grafičkih rešenja agencija "Fleka" je izradila mikro web site koji se uklapa u kompletni vizuelni identitet kampanje.

Online marketing kampanja turističke ponude Crne Gore za 2013., pod nazivom „Između planina i mora“, urađena od strane agencije „Fleka“, realizovana je kroz regionalne dobro posjećene sajtove sa širokim ciljnim grupama i specijalizovanim ciljnim grupama, Google display i search kroz desktop i mobilne platforme, Youtube, Facebook, TripAdvisor.

Takodje, tokom sezone raalizovana je „**After beach parties 2013.godine**“ Povodom jubilarne četrdesetogodišnjice izlaženja najprestižnijeg svjetskog štampanog vodiča „Lonely Planet“-a, objavljeno je specijalno izdanje "Best in Travel 2013" u kome se Crna Gora preporučuje kao jedna od deset najboljih svjetskih destinacija za putovanja.

Projekat „Vrhovi Balkana“ je osvojio prvu nagradu „Turizam za budućnost“ Svjetskog Savjeta za turizam i putovanja (WTTC). Projekat „Vrhovi Balkana“ je osvojio prvu nagradu „Turizam za budućnost“ Svjetskog Savjeta za turizam i putovanja (WTTC).

Kada je u pitanju aktivni odmor odnosno outdoor aktivnosti, prema informacijama turističke privrede koja se bavi ovim segmentom ponude bilježi se povećanje u gotovo svim segmentima:

Rafting – povećanje broja turista za oko 10% po podacima turističkih agencija. Prema podacima Turističke organizacije Plužine, koja evidentira raftere i naplaćuje izletničku taksu od istih, ove godine Taru je u tom dijelu posjetilo 20.338 turista.

Hiking&Biking – po podacima turističkih agencija ove godine bilježi se oko 5% više turista nego prošle godine.

Agroturizam – U organizaciji agencija sa sjevera radi se o standardnim turama. Ove godine zabilježeno je blago povećanje broja gostiju, koji uglavnom dolaze iz Skandinavije, Francuske, UK, Italije, Češke, Ukrajine...

Kanjonig – Posjeta je na prošlogodišnjem nivou, a pored kanjona Nevidio sve je veće interesovanje za ostale kanjone u Crnoj Gori.

Kitesurfing – Rast za oko 15 % . Karakteristično je da je u ovom segmentu zabilježen porast turista iz Njemačke i Austrije za preko 50 %. Dva nova turoperatora Ola Sportreisen i od ove godine Kiteworldwide uvrstili su ponudu kitesurfinga u svojim programima. Novo u ponudi predstavljaju i **botaničke ture** pa su prvi put u našoj zemlji boravili botaničari, koji su obilazili teren i istraživala biljni svijet CG. Karakteristike ovakvih tura su duži boravak i obilazak uglavnom planinskih predjela. Tokom ove godine primijećeno je i značajno interesovanje za regionalne ture (kulturne i aktivne), koje obuhvataju Crnu Goru, BiH, Kosovo, Hrvatsku i Albaniju. **Zip Line** – Nova ponuda na mostu na Djurđevića Tari predstavlja pravu atrakciju (spuštanje na sajli preko kanjona Tare), pa je zabilježeno značajno interesovanje naročito stranih turista i veoma često je to bio cilj posjete sjeveru od strane turista koji su boravili na primorju.

V PRODUŽENJE SEZONE

U skladu sa Strategijom razvoja turizma do 2020. godine, a u cilju produženja sezone, pokrenut je i **projekat Razvoj panoramskih puteva**.

Cilj projekta jeste povezivanje turističke ponude Primorja i Sjevera panoramskim putevima i podsticanje rasta turističkog prometa u oblastima koje imaju izuzetan potencijal koji još uvijek nije valorizovan, posebno u nacionalnim parkovima. Postojeći putevi biće adaptirani u `panoramske puteve` koji povezuju kulturne, prirodne i etnogastronomске atrakcije, sa održanim odmorištima na najljepšim mjestima.

U skladu sa urađenim projektom, pripremljeni su tekstovi i dizajn za promotivne mape “panoramskih ruta”. Pripremljene su promotivne mape za sve definisane rute pojedinačno i jedna na kojoj su prikazane sve četiri odabrane rute. Tekst je preveden na engleski, njemački i francuski jezik.

Mape su oštampane u 1000 primjeraka na svakom jeziku, uključujući i crnogorski. Osim štampanih mapa, na sajtu NTO-a je postavljen elektronski vodič koji sadrži sve potrebne informacije.

Za 2014. godinu, planirano je definisanje liste manifestacija čiju organizaciju će promovisati država– sa posebnim akcentom na predsezoni i postsezoni i koja će, očekivanja su, učiniti puno na kreiranju cjelogodišnje ponude. Pripremljen je Javni poziv za kandidovanje predloga manifestacija koje treba da budu subvencionisane od strane države, a u cilju produženja sezone.

VI PROBLEMI I MJERE ZA NJIHOVO PREVAZILAŽENJE

I pored pozitivnih efekata, postoje određeni problemi koji se, mada u manjoj mjeri, ponavljaju svake sezone:

- Problem saobraćajnih gužvi na magistralnim i regionalnim putevima i nedostatak parking prostora u turističkim mjestima;
- Potreba ubrzanja procedura na graničnim prelazima
- Problem preopterećenosti plaža;
- Nepravilnosti u radu uređenih i izgrađenih kupališta;
- Komunalna higijena u prigradskim područjima i duž prilaznih puteva turističkim mjestima;
- Nestandardizovan privatni smještaj, nelicencirani prevoznici i organizatori izleta;
- Privremeni, nestandardizovani objekti u turističkim mjestima;
- Nedostatak kvalifikovanog kadra;
- „Siva ekonomija“.

Svi gore navedeni problemi koji su pratili sezonu koja je za nama biće predmet posebnog razmatranja od strane Savjeta za praćenje turističkog razvoja i pripremu i praćenje turističkih sezona. Savjet će kroz rad koordinacionog tijela i ekspreskih timova definisati predloge mjera i pratiti dinamiku realizacije istih kako bi uočeni problemi bili prevaziđeni i ostvareni bolji rezultati u narednoj sezoni.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

I pored pozitivnih trendova koji su obilježili turističku sezonu 2013. godine, buduće aktivnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, a u skladu sa Strategijom razvoja turizma do 2020. godine i Agendom reformi u oblasti turizma biće usmjerene na:

- Poboljšanje avio dostupnosti sa akcentom na tržišta centralne i sjeverne Evrope koja, pored dobre platežne moći, karakteriše i sklonost ka cjelogodišnjim putovanjima. U 2013 godini uvedena je prva low cost kompanija u Crnu Goru. Tokom 2013 godine Ryan air je prema ugovoru letio ka jednoj destinaciji dva puta sedmično, u narednim godinama naš je cilj da to budu minimalno dvije evropske destinacije dva puta sedmično, tokom IATA ljetnje sezone: kraj marta-kraj oktobra.
- Na privlačenje i drugih low cost aviokompanija, kao i na traženje mogućnosti koje će obezbijediti da nacionalna aviokompanija MA, leti ka glavnim gradovima regiona, sa posebnim povoljnostima u vidu još niže cijene povratne aviokarte.
- Poboljšanje dostupnosti Crne Gore vodenim putem još uvijek nije dovoljno iskorišćen, pa su naši planovi usmjereni ka aktiviranju Luke Bar kao kruzing luke, uvođenju linijskog saobraćaja morskim putem, koji će, između ostalog, omogućiti da putnici sa tivatskog aerodroma hidroglicerom stignu brže i mnogo udobnije na njihovu krajnju destinaciju na crnogorskom primorju. Takođe, ne smijemo zaboraviti da imamo luksuz najvećeg jezera na Balkanu sa potencijalom za redovni vodeni saobraćaj između Skadra i Virpazara.
- Privlačenje turista sa dalekih tržišta. U eri opšte globalizacije i potrebe za doživljavanjem što više iskustava u kratkom vremenu, Crna Gora, kao mala zemlja, će kroz aktivno uključivanje u regionalne projekte postati bliža putnicima sa dalekih destinacija (pogotovo zemalja sa najbržim ekonomskim rastom-BRIC, Brazil, Rusija, Indija, Kina) koji preferiraju obilazak više zemalja tokom jednog putovanja.

- Uspostavljanju mehanizma podsticajnih mjera koje će upotpuniti našu ponudu sa komplementarnim sadržajima, kao što su bazeni, sportski tereni, vodeni parkovi i slično, u cilju smanjenja sezonalnosti.

- Realizaciju ciljeva definisanih Agendom u oblasti turizma:
 - unapređenje kvaliteta postojećih smještajnih kapaciteta i izgradnju novih smještajnih kapaciteta više kategorije kvaliteta
 - diverzifikaciju turističke ponude i produženje sezone
 - stimulisanje razrade i implementaciju standarda Wild Beauty rizorta,
 - povećanje broja kvalifikovanog kadra
 - stavljanje u punu funkciju i promociju objekata u turizmu (vjerski, kulturni i sportski)
 - unapređenje i dalji razvoj brenda Montenegro Wild Beauty
 - promociju turističke ponude sa akcentom na online
 - unaprijeđenje prateće infrastrukture (vodosnabdijevanje, otpadne vode, čvrsti otpad, putna infrastruktura, električna energija, parking)
 - unaprijeđenje svijesti o važnosti i koristima od turizma među stanovništvom

Postignuti rezultati ohrabruju, ali istovremenu predstavljaju obavezu više za sve institucije na državnom, lokalnom nivou i turističku privredu da analiziramo sve segmente i oblasti koje moramo dalje unaprijeđivati.